

Regioteam Noordzee - Jaarverslag 2025

Het regioteam Noordzee zet zich in voor de belangen van de recreatievaart op de open zee en in de kustwateren. De regio Noordzee bestaat uit de kustzone grenzend aan de Noordzee en de Nederlandse Economische Zone van de Noordzee. Waar nodig worden de krachten gebundeld met belangenorganisaties voor de zeegebieden van de aangrenzende landen.

Regioteam Noordzee

Jaap van Boven (vanaf november 2025)

René Dekeling

Rob Delfos (tot juni 2025)

Michiel Kool

Leendert Oosterling (vertegenwoordiger)

Marcel Stemvers

Inleiding

Het omvangrijke bouwprogramma voor windenergie op zee onder het Programma Noordzee 2022-2027 en andere ontwikkelingen zorgen voor een toenemende druk op de ruimte en de natuurwaarden van deze toch al drukbevaren zee. Het afsluiten van de windparken leidt tot intensiever verkeer in het overgebleven vaargebied, met consequenties voor de vrijheid en veiligheid op zee.

Tegen deze achtergrond stelt het regioteam duidelijke doelen in het jaarlijkse 5-puntenplan voor de regio.

Om onze doelstellingen te bereiken neemt het regioteam deel aan het Noordzeeoverleg (NZO) in de werkgroepen Medegebruik en Gebiedspaspoorten, Energie en Infrastructuur en Gebieds- en Soortenbescherming en de Community of Practice Noordzee. We zijn ook vertegenwoordigd in de Scheepvaart Adviesgroep Nederland (SAN). Daarnaast hebben we goede banden met het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W), Rijkswaterstaat (RWS), de Kustwacht en andere betrokken partijen.

Door deze inzet wordt de behoefte van de recreatievaart aan schoon, veilig en toegankelijk vaarwater inmiddels breed erkend door beleidsmakers en andere belanghebbenden.

Windparken op zee en scheepvaartveiligheid

Achtergrond

De opwekking van windenergie op zee is een belangrijk onderdeel van het pakket maatregelen om de doelstellingen van het Nederlandse klimaatakkoord te behalen. Het Watersportverbond staat positief tegenover de ontwikkeling van windenergie op zee, mits de belangen van bestaande gebruikers worden erkend en de veiligheid gewaarborgd blijft.

In 2018 zijn de offshore windparken opengesteld voor doorvaart voor schepen tot 24m. Aan dit beleid kwam een abrupt einde in het Noordzeeakkoord dat in 2020 tot stand kwam en het daar op volgende Programma Noordzee 2022. Hierin is besloten de beschikbare ruimte in toekomstige windparken geheel te reserveren voor mogelijk medegebruik (productie van voedsel en zonne-energie) en doorvaart te beperken tot enkele vastgestelde passages voor schepen tot 46m lengte. Hiermee komt een groot deel van de huidige vrije ruimte op de Noordzee te vervallen.

Doelstellingen

Door de bouw van grootschalige windparken en andere activiteiten staat de scheepvaartveiligheid onder druk. We maken ons daarom sterk voor de volgende maatregelen:

1) Vrije doorvaart

We staan voor behoud van het recht op vrije navigatie op open zee. Vrije doorvaart door windparken bevordert bovendien de scheepvaartveiligheid. De schipper kan dan een eigen veilige koers bepalen en klein langzaam recreatieverkeer kan buiten de verkeersbanen blijven voor groot en snel commercieel verkeer.

2) Goed ontworpen doorvaartpassages

Zolang vrije doorvaart nog niet is toegestaan streven we naar goed ontworpen doorvaartpassages op de juiste plaatsen.

3) Medegebruik in windparken

We dringen erop aan dat fysieke installaties voor medegebruik op een logische manier geclusterd dienen te worden zodat de resterende ruimte vrij blijft voor doorvaart.

4) Samenwerken

Om het bovenstaande te bereiken kijken we waar onze belangen samenvallen met die van andere partijen, zoals de grote vaart en de natuur- en milieuorganisaties.

Voortgang

Er zijn belangrijke stappen gezet in 2025. Programma Noordzee 2028 geeft een gelegenheid voor evaluatie van huidig beleid en aanpassingen waar nodig. In goed overleg met het ministerie van I&W en Rijkswaterstaat heeft het regioteam Noordzee een formeel verzoek aan het ministerie van I&W opgesteld om een betere balans te vinden tussen doorvaart en medegebruik. Dit verzoek namens het Watersportverbond, de Toerzeilers en de Vereniging voor Beroepschartervaart is inmiddels door het Rijk opgepakt. Het gevraagde onderzoek naar de mogelijkheden voor vrije doorvaart zal in 2026 plaatsvinden. Hiermee staat doorvaart weer formeel op de agenda van het Rijk.

Het regioteam heeft daarnaast actief bijgedragen aan expertwerkgroepen, stakeholder bijeenkomsten en studies met betrekking tot veiligheid van de recreatievaart in en rond windparken op zee, en met name over de volgende onderwerpen:

- Partiële herziening van het Programma Noordzee 2022
- Simulaties als onderdeel van het 'Human Factors' onderzoek van Rijkswaterstaat
- Invloed van windparken op meteorologische omstandigheden en zeegang
- Onderzoek Nautische Veiligheid door MARIN met het verzoek meer aandacht te geven aan de (geringe) gevolgschade van incidenten met pleziervaart, om zo een beter beeld te krijgen van de (geringe) maatschappelijke kosten van recreatievaart
- CoP bijeenkomsten over Medegebruik en over Maritime Security
- Evaluatie van de Borssele gebiedspaspoorten.

Natura 2000 herziening

Naast bovengenoemde ontwikkelingen door windenergie staat de komende jaren een herziening van Natura 2000 beheerplannen op het programma. Het regioteam neemt deel aan het stakeholderoverleg bij het ontwerp en uitvoering van de nieuwe beheerplannen, met enerzijds als doel te voorkomen dat er te veel of onnodige beperkingen worden opgelegd aan recreatievaart, en anderzijds te bezien waar de recreatievaart middels het Watersportverbond een actieve bijdrage kan leveren aan natuurbescherming. Ook voor de kustzeil- en brandingsportverenigingen kunnen de Natura 2000 beheerplannen grote consequenties hebben. De overheid (lokaal en landelijk) heeft toegezegd de sportorganisaties en andere belanghebbenden te betrekken. Het regioteam bewaakt dat dit ook daadwerkelijk gebeurt.

Goede natuur is ook van belang voor watersporters en waar watersporters kunnen bijdragen aan herstel of bescherming van de natuur, zullen wij inbreng geven bij het opstellen van mogelijke maatregelen. Het regioteam houdt een oog op andere ruimtelijke ontwikkelingen rond de Kaderrichtlijn Mariene Strategie en neemt deel aan relevante werkgroepen, zoals de NZO werkgroep Gebieds- en Soortenbescherming.

Opleiding en certificering

Recente ontwikkelingen hebben het onderwerp vaarbewijs nadrukkelijk op de agenda van het regioteam geplaatst. De overheid onderzoekt momenteel welke rol vaarbewijzen kunnen spelen bij het bevorderen van de scheepvaartveiligheid. De toenemende uitdagingen op de Noordzee vragen om meer kennis en vaardigheden van jachtschippers. Mede op basis van ongevals cijfers wordt onderzocht hoe een betere borging van kennis en competenties kan bijdragen aan een veiliger vaart op zee.

Het regioteam is actief betrokken bij diverse onderzoeken, expertmeetings en simulaties die in 2024 en 2025 in opdracht van de overheid zijn uitgevoerd. Doel hiervan is het verzamelen van informatie om te komen tot effectief overheidsbeleid rond vaarbewijzen. Het standpunt van het regioteam is dat eventuele maatregelen doelmatig, proportioneel en uitvoerbaar moeten zijn.

Op basis van de huidige inzichten concludeert het regioteam dat de Nederlandse eisen voor het verkrijgen van een ICC onvoldoende aansluiten bij de risico's op zee. Recent EU onderzoek komt ook tot de conclusie dat de recreatievaart gebaat is bij aanpassing van de Nederlandse eisen.

Navigatiemiddelen

Het regioteam vindt het van groot belang dat de watersporter met de juiste informatie, kennis en vaardigheden de zee op gaat, inclusief de juiste navigatiemiddelen. In 2025 heeft de Dienst der Hydrografie de publicaties 1801 (Noordzee) en 1803 (Westerschelde) ingetrokken en heeft het regioteam onderzocht welke alternatieven de watersporter kan gebruiken om veilig in deze gebieden te navigeren. Deze informatie is beschikbaar op de website van het regioteam.

Veiligheid brandingsporten

Samen met onze partners in veiligheid voor de brandingsporters (de Nederlandse Kitesurf Vereniging, de Holland Surfing Association, de landelijke reddingsbrigade en de KNRM) heeft het regioteam een programma samengesteld voor heldere en eenduidige communicatie over veilig brandingsporten. Dit programma was in 2025 beschikbaar voor implementatie en is uitvoerig onder de aandacht gebracht.

De betrokken partijen hebben in 2025 besloten dit thema individueel op te pakken en regionaal/plaatselijk invulling te geven aan het promoten van veilig brandingsporten. Het gezamenlijk opgezette programma is daardoor niet integraal uitgevoerd, maar blijft beschikbaar aangezien het in essentie in de behoefte van alle partijen voorziet.

Communicatie en informatievoorziening

Het regioteam heeft watersporters op de hoogte gehouden van ontwikkelingen op de Noordzee die de veiligheid en de belangen van de recreatievaart raken:

- Voor het thema Windparken op Zee is de website bijgewerkt en zijn lezingen gehouden bij diverse watersportverenigingen over de laatste ontwikkelingen, regels en goed zeemanschap in en rond de windparken. We hebben ook bijgedragen en zijn geciteerd in een artikel over windparken op zee in het maandblad Zeilen.
- De belangrijkste wijziging op de Noordzee dit jaar was de afsluiting van het zeegebied 10 mijl vanaf de haven van Scheveningen voor de NAVO-top in juni. Hierover zijn de leden via de nieuwsbrief en de website van het Watersportverbond geïnformeerd.
- Het regioteam heeft een artikel gepubliceerd over de risico's van 'jamming' van GPS- en 'spoofing' van AIS-signalen. Dit artikel is tot stand gekomen door samenwerking met het Nederlands Instituut voor Navigatie (NIN) en Kustwacht. Cybersecurity is een groeiend thema voor recreatiesporters die van GPS navigatie afhankelijk zijn. Wij zullen dit onderwerp met aandacht blijven volgen.

Voor actuele en feitelijke informatie met betrekking tot de situatie op de Noordzee verwijzen we met nadruk naar de officiële bronnen.

Regioteam Noordzee
December 2025